

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: *Kompelen Béla*
Cím: *Budapest patricius családjai*
III.

Forrás: *Magyarország*

mp

(Hely)

92p. VIII. 25.

(Idő)

(Köt. v. füz.) (O)

Osztályozás

Tárgy *339 8*

Hely

Idő

'16' / '19'

Személy

Közp. nyomt. XX. cs. 23. sz.

BUDAPEST PATRICIUS CSALÁDAI

III.

Elég régei pesti polgárcsalád a *Fellner*-család is. 1756-ban Antal kerékgyártó, 1770-ben pedig János bognármester szereztek polgárjogot a városban. 1777-ben András, ugyancsak bognármester, fordul elő a város választópolgárai között; 1783-ban József nevét találjuk beiktatva a vonatkozó könyvekben. Az 1803. évi sematizmusban Pál van említve az egykoru kerékgyártók között, akinek az Üllői-ut 4. szám alatt volt a műhelye. Két évtizedre rá azonban már nem gyakorolja a család ezt az ipari tevékenységet, hanem Józsefnek a Belvárosban „kis órák” üzlete van s mint ilyen szerzi meg a polgárjogot 1813-ban.

Nem tudom, ehhez a családhoz tartozik-e az az „*Andreas v. Fellner*”, akinek a XVIII. század végén a Lipótvárosban volt selyemfestő-üzlete s vajjon ebből a családból származott-e Benedek, aki 1789-ben árvaszám-tartó, 1819-ben pedig a város polgármestere volt. 1827-ig viselte a polgármesteri tisztelet, miközben 1824 dec. 10-én magyar nemességet is nyert.

A művészettörténelemben maradandó emléket biztosított magának *Hild* József. Egy építész-család tagja, melyből már 1791-ben a város polgárai között olvassuk *Hild* János építész nevét. A Lipótvárosban a 6. szám alatt lakott s 1808-ban még gyakorolja iparát. Az 1827-ik évben *Hild* Klára nevével találkozunk az építőmesterek között, aki ugyancsak a Lipótvárosban, de a 212. házszám alatt lakott. Lehetséges, hogy a fennebbi Jánosnak volt a fia az 1789-ben született s 1867-ben elhalt *Hild* József építész, akinek klasszicizáló s renaissance stílusban dolgozó művészetének számos nagy alkotása maradt reánk, mint a budapesti Lloyd-épület, az egri székesegyház, az esztergomi bazilika, stb.

Az esztergomi bazilika azonban sokkal régebbi. Már Szent István királyunkat benne keresztelték meg, a bazilika azonban nem egyszer pusztult el a következő századok háborúi által. Jelenlegi alakjában való újjáépítését, tudvalevőleg 1822-ben Rudnay Sándor primás kezdte meg s az építést *Páckh* János végezte. Később *Hild* József vette át a munkálatokat s hozta tető alá 1845-ben a templomot, melynek tetejére ekkor tűzték fel a hat méter magas keresztet.

Ismert pesti család az *Álgyai*-család is, melynek korábbi neve *Kardetter* volt s őse ácsmesterséget folytatott. Tamás 1800-ban, fia, Lipót, pedig 1816-ban vétetett fel a pesti polgárok soraiba. Mindketten a Lipótvárosban laktak s külön-külön üzték foglalkozásukat. Tamás veje volt *Spiegel* József, ugyancsak ácsmester a Lipótvárosban, akivel 1831. ápr. 8-án együtt kapott magyar nemességet. *Kardetter* Tamás ekkor változtatta meg nevét *Álgyai*-ra. Mindkét család egyben az „algyesti” előnév adományozásában is részesült. Tamás felesége *Lovas* Borbála volt, gyermekei pedig a már említett Lipóton kívül Antal, József és Borbála.

A régi pesti könyvkiadócsaládok közül meg kell még emlékeznem a *Hartleben*-családról. Ebből a családból *Adolf* könyvkereskedő 1805-ben szerzi meg a polgárjogot. 1819-ben *Károly* könyvkereskedőt találjuk Pesten,

1827-ben *Hartleben* Konrád Adolfnak a Váci-utcában, a Walthier-féle házban 416. szám alatt volt a könyvesboltja. A család később, 1888. ápr. 17-én *Adolf* személyében magyar nemességet is nyert. Ekkor kapta a „sarkházi” előnevet is.

Régi pesti patricius család a *Rottenbiller*-család is. Gáspár 1774-ben háztulajdonos Pesten s ugyanebben az évben szerzi meg a polgárjogot a városban. Két évre rá, 1766-ban, Fülöp, 1778-ban pedig másik Fülöp vétetett fel a pesti polgárok közé. A XIX. század elején Fülöpnek halúzlete volt a

„Fleischhacker”-utcában. Ugyanezen század elején a család több tagja szerez polgárjogot. Kiemelkedett az iparos-sorból Lipót, aki 1826-ban mint gyakornok kezdi meg a városnál közigazgatási szolgálatát s fokozatos előrehaladás után 1843-ban a város polgármesterévé s 1848-ban főpolgármesterévé lett, mely állásáról 1867-ben köszönt le. Később, 1870-ben bekövetkezett halála előtt, még egy ízben volt főpolgármestere Pest városának.

Egyike a legrégebbi pesti törzsökös családoknak a *Röck*-család. Már néhány évre rá, hogy Pest felszabadult a török uralom alól, 1692-ben polgárjogot nyer a városban *Röck* György, mesterségére nézve lakatos. A lakatosműhelyéből fejlődött ki aztán a mai *Röck István gépgyár*, melynek alapítása 1857-ben történt.

Régi ismert család a *Tüköry*-család is, melyet korábban *Spiegel*-nek hívtak. Pesti őse, Simon ácsmester 1793-ban szerezte meg a polgárjogot. Az ő fia, József, ugyancsak ácsmester volt a Lipótvárosban s 1813-ban vétetett fel a város polgárai közé. Felesége, *Kardetter* Borbála, *Kardetter* Tamás leánya volt, akivel együtt 1831. ápr. 8-án a magyar nemesség adományozásában részesült. Ekkor nevét *Tüköry*-re változtatta s az „algyesti” előnevet is kapta.

A vendéglős-családok közül elsősorban kell megemlékeznem a *Gundel*-családról. András már 1776-ben kocsmáros volt Pesten s 1779-ben választott meg a város külső tanácsosává. Az ő utódja, *Károly*, több előkelő budapesti étterem tulajdonosa.

Gamperl Alajos pesti volt polgármester (1867) is polgárcsalád sarja volt. Őse, József, kereskedő volt s 1772-ben vétetett fel a polgárok közé. János György, ugyancsak kereskedő, 1783-ban a város választott polgára; 1790-ben József, 1798-ban pedig András kereskedők lesznek polgárokká. A fennebb említett János Györgynek 1803-ban „Magyar gárdistá“-hoz címzett posztókereskedése volt a Váci-utcában. Talán az ő fia volt A os, aki 1849-ben Pest város tanácsosa, 1868-ban pedig a város alpolgármestere olt.

Gamperl Alajos később Pest város helyettes főpolgármestere lett s 1871 jul. 22-én magyar nemességre emeltetett. Néhány hónapra rá, 1871 szept. 10-án, nevét Gyöngyössy-re változtatta.

Iparos-családból származott a városnak egy másik polgármestere is, Kamermayer Károly (1829—1897). A családjára vonatkozó legrégebbi adatom a XIX. század elejéről való, amikor is József kávé Pesten polgárjogot szerzett. Valószínűleg az ő fia volt az az ugyancsak József, aki 1837-ben fertálymester volt. A fennebb említett Károly 1867-ben a város tanácsosa, 1873-ban pedig az egyesített főváros polgármestere. Működéséhez sok városrendezési, köztisztasági és építkezési reform fűződik.

A szintén régi pesti Rupp-családnak nyomai 1730-ig vezethetők vissza, amikor János György mészáros polgárjogot nyer. Ugyanő

1739-ben külső tanácsos. Ugyancsak a mészárosmesterséget üzték 1750-ben Ferenc, 1760-ban Antal, 1794-ben Ferenc, 1808-ban Lipót s 1825-ben Imre. Ellenben pékek voltak 1767-ben Bernát, 1787-ben Ádám, 1789-ben Ádám, 1789-ben Ignác, aki még 1813-ban is gyakorolja iparát, 1802-ben Ádám (az új Piac tér 110. szám alatt). A város alkalmazottai között is találkozunk Rupp-okkal; így György 1741-ben szószóló, Antal 1783-ban strázsamester, Mátyás pedig 1840-ben husbiztos. Ugyanezen időtájban Budán is élt egy Rupp-család (egy-e a kettő? — nem tudom), melyből Jakab 1747-ben sekrestyész, György pedig 1826-ban vizivárosi esküdt.

Ismeretes ne Pesten a Kemnitz név is. A család őse, János cserzővarga volt s 1785-ben iktattatott be a város polgárai közé. 1799-ben ő állította fel Pesten az első bőrgyárat, mely tíz évre rá — 1809-ben — a Kehrler testvérek firmája alá került. 1803-ban még Kemnitz Károly a gyár tulajdonosa. Nemes ember, minthogy apja, az előbb említett János s felesége, Schlecht Rózától szü-

letett gyermekei 1796 jan. 21-én nemesi rangra emeltettek.

A Kilián-család is régi patricius családja a városnak. Ádámnak már a XVIII. század végén könyvkereskedése volt Pesten s 1800-ban György könyvkereskedő szerezte meg a polgárjogot. Az Egyetem-téren volt a könyvesboltjuk.

A magyar kocsigyártó-ipart európai hírnévre emelte a pesti Kölber-család. Őse, Casimir, 1784-ben még nyerges volt. Ugyanezt a mesterséget folytatta 1822-ben József is, míg György mint „szíjgyártó“ került be a polgárok soraiiba. A család ebben az időben eléggé kezében tarthatta a nyerges-ipart, mert két helyen is van üzlete: Jakabnak a Belvárosban, Józsefnek pedig a Lipótvárosban. Később kocsigyártásra adták magukat s gyártmányaik a szó legteljesebb értelmében világmárkává emelték a cég nevét. Az ipar terén szerzett érdemei elismerésül Kölber Fülöp 1887 jul. 8-án magyar nemességet is nyert.

Kempelen Béla